

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

**2026-YIL / IYUN/6-SON,
VI-QISM**

ISSN

INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

*Elektron nashr. 2026-yil, iyun.
VI-qism*

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixoja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin o'g'li, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshlig'i
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshlig'i
Buzrukhonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxonovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongirاتبay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhridinov Zafarjon Fakhridin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor General's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyea Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukirimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti,
O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi huzuridagi Iqtisodiy
jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va
taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

ISLOMIY BANK FAOLIYATI TO'G'RI SIDAGI QONUNNI AMALIYOTGA TATBIQ ETISH: O'ZBEKISTONDA MOLIYAVIY INKLYUZIVLIKNING KONTSEPTUAL, METODOLOGIK VA INSTITUTIONAL ASOSLARI	12
Abdullayev Azamat Akbar o'g'li СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ СТРАТЕГИЧЕСКОГО УПРАВЛЕНЧЕСКОГО УЧЁТА В ОРГАНИЗАЦИЯХ РОЗНИЧНОЙ ТОРГОВЛИ НА ОСНОВЕ ОЦЕНКИ ОПЕРАТИВНОСТИ УПРАВЛЕНЧЕСКОГО ЦИКЛА	17
Джуманиязова Сабина Михайловна PAHTA TOZALASH USKUNALARI DETALLARINING XIZMAT MUDDATINI OSHIRISH UCHUN GETEROKOMPOZIT POLIMER MATERIALLAR TARKIBINI ISHLAB CHIQISH	22
Bakirov Lutfillo Yuldoshaliyevich O'ZBEKISTONDA ERKIN IQTISODIY ZONALAR FAOLIYATI: TAHLIL VA NATIJALAR	29
Ubaydullayev Muxammadjon Abdusamad o'g'li Akbarov Diyorbek Ashirali o'g'li TRANSFORMING CORPORATE GOVERNANCE TO MEET THE CHALLENGES OF MODERN BUSINESS MODELS	32
F. Djalilov O'ZBEKISTONDA QURILISH SOHASIDAGI TADBIRKORLIK SUBYEKTLARI RIVOJLANISH TENDENSIYALARI VA ULARNI BAHOLASH	41
Abdullayev Axror Jaxbarovich ЭКОНОМИКА ГОРОДСКОЙ МОБИЛЬНОСТИ: ПОТЕНЦИАЛ ЭЛЕКТРИФИКАЦИИ ОБЩЕСТВЕННОГО ТРАНСПОРТА В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН	47
Махкамова Надира Саидмуратовна MINTAQA TUMANLARI O'RTASIDAGI INVESTITSIYA VA BANDLIK NOMUTANOSIBLIK LARI HAMDA ULARNI KAMAYTIRISH MEXANIZMLARI (BUXORO VILOYATI MISOLIDA)	55
Ergashev Sherali Erali o'g'li BUXORO VILOYATI IQTISODIYOTINING STRUKTURAVIY TRANSFORMATSIYASI: AGRAR MODEL DAN DIVERSIFIKATSIYALASHGAN TUZILMAGA O'TISH TENDENSIYALARI (2020–2024-YILLAR)	60
Ergashev Sherali Erali o'g'li IQTISODIYOTNI ERKINLASHTIRISHNING HOZIRGI BOSQICHIDA BANK TIZIMINI RIVOJLANTIRISH VA UNDA BOSHQARUVNING ZAMONAVIY PRINSIPLARINI JORIY ETISH	65
Tashmatov Shuhrat Hamrayevich MAMLAKAT IQTISODIYOTIDA XIZMATLAR KO'RSATISH IMKONIYATI VA UNI RIVOJLANTIRISH YO'LLARI	71
Xalimov Shaxboz Xalimovich O'ZBEKISTONDA AVLODLARARO TRANSFERTLARNING NAZARIY ASOSLARI VA IQTISODIY MAZMUNI	77
Mamadaliyeva Xafiza Xoldarovna To'rayev Mirzohid Hoshim o'g'li SUN'IY INTELLEKTNING O'ZBEKISTON SOLIQ TIZIMI SAMARADORLIGINI OSHIRISHDAGI AHAMIYATI	83
Hamidova Shahzoda Odiljanovna	

IQTISODIYOTDA SHAFFOFLIK, ISHONCH VA SAMARADORLIKNI TA'MINLASHDA AUDITORLIK FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISHNING AHAMIYATI VA ZARURLIGI.....	88
Sabirova Nodira Komil qizi	
RAQAMLI VALYUTALARNING IQTISODIYOTDAGI O'RNI VA MOLIYAVIY BARQARORLIKKA TA'SIRI	95
Nabiyeva Zilola Saydulla qizi	
XORAZM VILOYATIDA HUDUDIY IQTISODIY BARQARORLIKNI TA'MINLASH YO'LLARI	101
Avazbek Xalbekov	
IMPLEMENTATION OF PARETO ANALYSIS, SENSITIVITY ANALYSIS AND CVP MODELING TOOLS AT SATURN METAL LLC	108
Musaeva Shoira Azimovna	
YOG'-MOY KORXONALARINING TA'MINOT ZANJIRINI TAKOMILLASHTIRISHDA SCOR (SUPPLY CHAIN OPERATIONS REFERENCE) MODELIDAN FOYDALANISHNING AFZALLIKLARI	116
Yuldashev Abduxakim Abdulkarimovich	
ИНСТИТУЦИОНАЛЬНО-ПРАВОВЫЕ МЕХАНИЗМЫ ПРИЗНАНИЯ РЕЗУЛЬТАТОВ НЕФОРМАЛЬНОГО И ИНФОРМАЛЬНОГО ОБУЧЕНИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ.....	122
Анвар Аллабергенов	
RAQAMLI MOLIYAVIY XIZMATLARNING YASHIL INNOVATSIYALARNI RIVOJLANTIRISHDAGI ROLI.....	128
Allanazarova B.K.	
BIOIQTISODIYOT-BARQAROR RIVOJLANISHNING STRATEGIK YO'NALISHLARIDAN BIRI.....	135
Azimova Muxlisa Alisherbekovna	
KICHIK BIZNES TIZIMINING SINERGETIKEKONOMETRIK MODELINI ISHLAB CHIQISH VA UNING PARAMETRLARINI BAHOLASH.....	139
Atamuratova Gulrux Muzafarovna	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA SUG'URTA BOZORINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	145
Xoltoyev Mirusmon Mirxamit o'g'li	
KIMYO SANOATI KORXONALARINING DIVERSIFIKATSIYALASHUV DARAJASINI NORMALLASHTIRILGAN ENTROPIYA INDEKSI ASOSIDA BAHOLASH.....	149
Razikov Otabek Rustamovich	
O'ZBEKISTONDA TURIZM INFRATUZILMASINI RIVOJLANTIRISH IMKONIYATLARI VA YO'NALISHLARI.....	157
Matkabulova Dilorom Xalilullayevna	
MINTAQA RAQOBATBARDOSHLIGIGA TA'SIR ETUVCHI ASOSIY KO'RSATKICHLARNI TAHLIL QILISH VA BAHOLASH. (Xorazm viloyati misolida)	165
Bekjanov Dilmurod Yuldashevich	
Narmetova Dilafruz Azamatovna	
СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ НЕФТЕГАЗОВОЙ ОТРАСЛИ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН И ОЦЕНКА ЭФФЕКТИВНОСТИ ВНЕДРЕНИЯ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ НА ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ	170
Ахмедова Шахноза Козим кизи	
KREDITLASH VA MIKROQARZ TIZIMINING RIVOJLANISH TENDENSIYALARI TAHLILI	175
Elbekov Jasur Ergash o'g'li	
O'ZBEKISTONDA AHOLINING UZOQ MUDDATLI FOYDALANILADIGAN TOVARLAR BILAN TA'MINLANISH DARAJASINI MODELASHTIRISH VA PROGNOZLASH	181
Sharipova Bibijon Baxtiyorovna	
ВНЕДРЕНИЕ ЦВЕТОВОЙ СИСТЕМЫ ПАКЕТОВ ДЛЯ РАЗДЕЛЬНОГО СБОРА	

ТВЁРДЫХ БЫТОВЫХ ОТХОДОВ В Г. ТАШКЕНТЕ: АДАПТАЦИЯ КОРЕЙСКОЙ МОДЕЛИ НА УРОВНЕ ДОМОХОЗЯЙСТВ	189
Джусупов Кубанычбек	
ATMOSFERA HAVOSINI MUHOFAZA QILISHNING HUQUQIY MEXANIZMLARI: ZAMONAVIY YONDASHUV VA INNOVATSION YECHIMLAR.....	196
Shamuratov Shahzod Janibek o'g'li	
SHAHARSOZLIKDA BARQAROR RIVOJLANISH KONSEPSIYASINI JORIY ETISH	200
Eshov Sherko'zi Asatulloyevich	
THE ROLE OF TAXES IN THE FORMATION OF LOCAL BUDGET REVENUES	205
Kimsanbaeva Maftuna Bakhodirovna	
DETERMINANTS OF STAKEHOLDER SATISFACTION WITH CUSTOMS CLEARANCE IN UZBEKISTAN: AN EMPIRICAL ANALYSIS	209
Khanifakhon Solikhova	
BANDLIKNI TA'MINLASHNING INNOVATSION YO'NALISHLARI (Xorazm viloyati misolida).....	213
Z. Sh. Matniyozova	
JIZZAX VILOYATI QURILISH MATERIALLARI SANOATIDA IQTISODIY SAMARADORLIKKA TA'SIR ETUVCHI OMILLARNI BAHOLASH VA ISHLAB CHIQRISH HAJMINI PROGNOZLASH	218
Umirova Gulmira Shodiboy qizi	
ИННОВАЦИОННЫЕ АСПЕКТЫ РАЗВИТИЯ НИЗКОУГЛЕРОДНОЙ ЭНЕРГЕТИКИ В ЭКОНОМИКЕ УЗБЕКИСТАНА.....	224
Расулкулов Жамшидбек Акрамкулович	
KORPORATIV BARQARORLIKNI RIVOJLANTIRISHDA EKOLOGIK JAVOBGARLIKNING O'RNI VA AHAMIYATI.....	233
Komilova Guli Bagandik qizi	
THE ROLE OF DIGITAL INFRASTRUCTURE IN PROMOTING GREEN ECONOMIC GROWTH: EVIDENCE FROM CENTRAL ASIAN ECONOMIES.....	238
Eshboyev Mirjalol Baxrom o'g'li	
Ozatbekova Ozodaxon Nodirbek qizi	
ПОСЛЕДОВАТЕЛЬНОЕ ИНТЕРВАЛЬНОЕ ОЦЕНИВАНИЕ СРЕДНЕГО ЗНАЧЕНИЯ РАСПРЕДЕЛЕНИЯ, ПРИТЯГИВАЮЩЕГОСЯ К УСТОЙЧИВОМУ РАСПРЕДЕЛЕНИЮ.....	250
Турсунов Гафур Таирович	
TIJORAT BANKLARI MOLIYAVIY HISOBOTI MUSTAQIL AUDITINING MOHIYATI VA O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI: BANK FAOLIYATIGA XOS RISK OMILLARINI TASNIFLASH.....	259
Ibragimov Nodirbek Baxodir o'g'li	
DEMOKRATIK TANLOV VA PROGRESSIV SOLIQQA TORTISHNING BARQARORLIGI	266
Malika Sharipova Maxmudjon qizi	
O'ZBEKISTON SHAROITIDA YASHIL ENERGETIKA MANBALARINI UTILIZATSIYA QILISHNING HUQUQIY ASOSLARI.....	273
Ibadov Shoxrux Axmatilloevich	
EKONOMETRIK MODELLASHTIRISH ASOSIDA TEMIR YO'L TRANSPORTI IQTISODIY FAOLIYATINI PROGNOZLASH: 2030-YILGACHA SSENARIY TAHLILI.....	277
Fayzullayev Javlonbek Sultonovich	
TO'QIMACHILIK MAHSULOTLARI KORXONALARINING EKSPORT SALOHIYATINI OSHIRISHDA MARKETING DASTURINING O'RNI.....	283
Musayeva Shoira Azimovna	
O'ZBEKISTONDA ISH BERUVCHINING FUQAROLIK JAVOBGARLIGINI MAJBURIY SUG'URTA QILISH AMALIYOTINI TAKOMILLASHTIRISH	289
Karimberdiyeva Dilrabo Rasulovna	
BANK TAVAKKALCHILIKLARINI BOSHQARISHDA SUG'URTA INSTRUMENTLARINI QO'LLASH AMALIYOTI	

VA UNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	296
Matkarimova Ayman Jengisbaevna	
O'ZBEKISTONDA AGROSUG'URTA BOZORINI RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY VA HUQUQIY OMILLARI	303
Jo'rayeva Sarvinov Baxtiyor qizi	
BOSHQARISHDA SUG'URTA INSTRUMENTLARINI QO'LLASH AMALIYOTI VA UNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	309
Mustafayeva Sevara Rustamovna	
O'ZBEKISTONDA SHAXSIY SUG'URTA XIZMATLARI BOZORINI RAQAMLI TRANSFORMATSIYA QILISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI	314
Qodirova Farangiz Komilovna	
COMPARATIVE ANALYSIS OF TOURISTS' HOTEL SELECTION PREFERENCES IN THE MAJOR TOURISM REGIONS OF UZBEKISTAN	320
Sardor Kuvandikov	
QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASINI BARQAROR RIVOJLANTIRISH METODOLOGIYASINING USTUVOR YO'NALISHLARI	329
Madenova Elmira Nizamatdinovna	
BOSHQARUV SIFATINI OSHIRISHDA XORIJIY TAJRIBALARDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGI	334
Shoyev Davronbek Axmadjonovich	
O'ZBEKISTONDA UY-JOY QURILISHI KLASSTERLARINI SHAKLLANTIRISH VA TARMOQNI 2032-YILGACHA RIVOJLANTIRISHNI PROGNOZLASH	340
Usmonov Mirumar Abdulla o'g'li	
YANGI O'ZBEKISTONDA TURIZM RIVOJINING DRAYVERI SIFATIDA DAVLAT TOMONIDAN QO'LLAB-QUVVATLASH	349
Jannazarova Gauzar Kaipnazarovna	
Raxmatova Sevinch Sobir qizi	
O'ZBEKISTONDA IFRSGA O'TISH JARAYONIDA MOLIVAVIY HISOBOTLARNING BOSHQARUV QARORLARIGA TA'SIRI: UZAUTO MOTORS MISOLIDA	353
Samaroxonov Asqarxon Jamolxon o'g'li	
Jo'rayeva Zahro Toshpo'latovna	
SUG'URTA KOMPANIYALARINING MOLIVAVIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING O'RNI	358
Pyotr Kim	
TOSHKENT VILOYATI BO'STONLIQ TUMANIDA TURISTIK ZONALARNI RIVOJLANTIRISHDA LOYIHAVIY BOSHQARUVNING TASHKILIYIQTISODIY AHAMIYATI (DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK ASOSIDA)	364
Tolibboyev Zafarbek Axror o'g'li	
TURIZM SANOATINI RIVOJLANTIRISHDA LOYIHAVIY BOSHQARUV MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	372
Qarshiboyev Lochinbek Xusan o'g'li	
OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA ASOSIY VOSITALARDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGI TAHLILINI MOLIVAVIY HISOBOTNING XALQARO STANDARTLARI ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH	379
Muxidinov Ayubbek Nuritdinovich	
QASHQADARYODA NODAVLAT UNIVERSITETLARINING TASHKILIY RIVOJLANISHI: TALABALAR VA XODIMLAR POTENSIALINI TARKIBIY VA DEMOGRAFIK TAHLIL	382
Rahimov Sardor Uralovich	
O'ZBEKISTONDA SANOAT KORXONALARINING JOYLASHUVINING HOZIRGI HOLATI	388
Kudratov Muhammad Rustamovich	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA STATISTIK MA'LUMOTLARNI SUN'IY	

INTELLEKT ASOSIDA TAHLIL QILISH IMKONIYATLARI.....	393
Umarov Abbos Nuriddin o'g'li	
ТРАНСФОРМАЦИЯ ТОРГОВО-ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ИНТЕГРАЦИИ УЗБЕКИСТАНА И РОССИИ: ИНСТИТУЦИОНАЛЬНЫЕ ОГРАНИЧЕНИЯ, СТРУКТУРНАЯ ВЗАИМОЗАВИСИМОСТЬ И СЦЕНАРИИ РАЗВИТИЯ.....	400
Муниса Турдибаева	
TURIZM SOHASIDA SIRKULYAR IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHNING TASHKILIY-IQTISODIY MEKANIZMLARI.....	410
Yuldosheva Laylo Isroilovna	
MINTAQAVIY IQTISODIY O'SISHNI TA'MINLASHDA SANOAT TARMOQLARINI RIVOJLANTIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI	416
Oramov Jahongir Jo'rayevich	
DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK MUNOSABATLARIDA RISKLARNI BOSHQARISH.....	421
Ollokulova Feruza Mansurovna	
O'ZBEKISTON SANOAT KORXONALARIDA YUQORI TEXNOLOGIK USKUNALARNI XARID QILISH SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA UMUMIY EGALIK QIYMATI (TCO) KONSEPSIYASINING AHAMIYATI	428
Dadamuxamedov Abduvaxob Abduvaxidovich	
MOLIYAVIY HISOBOTNING XALQARO STANDARTLARI ASOSIDA HISOBOTNI TUZISH VA TAQDIM ETISH HAMDA AUDITINI TAKOMILLASHTIRISH	433
Xalilov Bahromjon Bahodirovich	
O'ZBEKISTON QISHLOQ XO'JALIGINING SAMARADORLIGINI TA'MINLASHDA ZAMONAVIY SUG'URTA MEKANIZMLARINI JORIY ETISH.....	441
Kalenov K.T.	
TIJORAT BANKLARIDA IPOTEKA KREDITLARI SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	445
Sobirov Sayfiddin Baxrom o'g'li	
ADIR EKOTIZIMLARINI BOSHQARISH SAMARADORLIGI KO'RSATKICHLARI TAHLILI	455
Qodirov Hamidullo Madaminjonovich	
AQSH VA XITOIY O'RTASIDAGI SAVDO URUSHINING JAHON IQTISODIYOTIGA TA'SIRI	466
Maxmudillayev Bahromjon Shavkatjon o'g'li	
O'ZBEKISTON FERMERLARINING XALQARO BOZORLARGA KIRISHINI KENGAYTIRISHDA EKSPORT KOOPERATSIYALARIDA ISHTIROK ETISHGA TA'SIR ETUVCHI OMILLARNI MARJINAL BAHOLASH	472
Tursunqulov G'olibjon Shavkat o'g'li	
TECHNOLOGY AND MODERN TOURISM: PAVING THE WAY FOR A SUSTAINABLE ENVIRONMENT.....	482
Freshta Qayoumi	
SUG'URTA KOMPANIYALARIDA INVESTITSIYA PORTFELINI BOSHQARISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH MEKANIZMLARI	488
Ergashev Olim Kenjayevich	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA SUG'URTA SEKTORIDA INVESTITSIYA FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI	496
Ergashev Olim Kenjayevich	
ВЛИЯНИЕ ЦИРКУЛЯРНОЙ ЭКОНОМИКИ НА ПОВЫШЕНИИ РЕСУРСНОЙ ЭФФЕКТИВНОСТИ ЭКОНОМИКИ.....	503
Т.В. Ким	
TIJORAT BANKLARI MOLIYAVIY HISOBOTI AUDITIGA KOMPYUTERLASHTIRILGAN AUDIT USULLARI (CAATS) VA TAHLILIY AMALLARNI JORIY ETISH	509
Ibragimov Nodirbek Baxodir o'g'li	
JAMIYAT EVOLYUSIYASIDA BARQAROR IQTISODIY RIVOJLANISHNING AHAMIYATIGA DOIR NAZARIY TALQINLAR.....	516
Aripov Oybek Abdullayevich	

Rustamov Dilshodjon Shaydullo o'g'li	
SUG'URTA FAOLIYATINI BOSHQARISHDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGI	523
Umarova Aziza Hamidovna	
O'ZBEKISTON MAJBURIY SUG'URTA BOZORIDA TARIF SIYOSATINI SHAKLLANTIRISH MASALALARI	529
Qo'ziyeva Nozima G'ayrat qizi	
O'ZBEKISTONDA XORIJIY INVESTITSİYALARNI FAOL JALB QILISH XUSUSIDA	535
Artikbayev Dilshod Mumindjanovich	
O'ZBEKISTONDA DUKKAKLI EKNLAR BOZORIDA NARX O'ZGARUVCHANLIGI VA FERMERLARNING DAROMAD BARQARORLIGI	541
Islamova Malika Ilyos qizi	
ISLOM MOLIYASI VA YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA KICHIK BIZNES MOLIYAVIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASH	547
Jo'raqulova Muhlis Jahongir qizi	
СОВРЕМЕННЫЕ ЭКОНОМИЧЕСКИЕ УГРОЗЫ ФИНАНСОВОЙ БЕЗОПАСНОСТИ СТРАХОВЫХ КОМПАНИЙ И ПРИЧИНЫ ИХ ВОЗНИКНОВЕНИЯ	553
Петр Ким	
BAA VA O'ZBEKISTONDA ISLOMIY BANKCHILIK TO'G'RISIDAGI QONUNLARNING QIYOSIY-HUQUQIY TAHLILI	559
Bektemirov Muhiddin Shomirza o'g'li	
QURILISH KORXONALARIDA SUN'IY INTELLEKT ASOSIDAGI BOSHQARUV TIZIMLARINI TAKOMILLASHTIRISHNING STRATEGIK YO'NALISHLARI	564
Arifdjanova Zilola Dilshodovna	
YENGIL SANOAT KORXONALARI FAOLIYATIDA MARKETING KOMMUNIKATSIYALARIDAN FOYDALANISHNI TAKOMILLASHTIRISH (Buxoro viloyati to'qimachilik korxonalari misolida)	570
Muxsinov Bekzod Toxirovich	
JAHON TURIZMIDA DIVERSIFIKATSIYA, GLOBALLASHUV, GLOKALLASHUV TENDENSIYALARI	579
Raxmatulla Hayitboyev	
ANALYSIS OF FINANCIAL SUPPORT MANAGEMENT MECHANISMS IN JOINT-STOCK COMPANIES	585
Abduboyev Muxammad Sharofiddinovich	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA SHERIKCHILIK ALOQALARI MEXANIZMINI BOSHQARISHNI TAKOMILLASHTIRISH (Qoraqalpog'iston Respublikasi misolida)	591
Muratbaeva Aziza Nasir qizi	
IQTISODIYOTNI RAQAMLASHTIRISHDA SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARINI QO'LLASHNING JAHON Tajribalarini O'rganish	599
Fayziyev Manuchehr Sharofiddinovich	
INVESTITSIYA DASTURLARI VA LOYIHALARINI BOSHQARISHDA RAQAMLI MENEJMENTNING MOHIYATI VA O'RNI	604
Ahmedova Dilnoza Muzaffarovna	
O'ZBEKISTONDA RAQAMLI SUG'URTA EKOTIZIMINI SHAKLLANTIRISHNING TASHKILIY-IQTISODIY MEXANIZMLARI	607
Nomozova Qumri Isoyevna	
YOSHLAR TADBIRKORLIGI: TUSHUNCHAVIY MOHIYATI VA BOSHQARUVINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	613
Gulomqodirova Ma'mura Saydumarxon qizi	
AKTIVLAR BO'YICHA EHTIMOLIY YO'QOTISHLARGA DOIR ZAXIRALARNING TIJORAT BANKLARI FOYDASINI SOLIQQA TORTISHDAGI AHAMIYATI	619
Turanov M. Sh.	
G'AZNACHILIKDA PUL OQIMLARI USTIDAN KOMPLEKS MONITORINGNI	

TAKOMILLASHTIRISH: SHARTNOMALAR VA TO'LOVLAR NAZORATINI RAQAMLASHTIRISH.....	625
Shodmonkulova Shahlo Olimjon qizi	
MANAGING THE SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT OF REGIONS	638
Jumaeva D.Kh	
Khamidova N.K	
MANAGING HUMAN CAPITAL DEVELOPMENT IN ENTERPRISES IN THE DIGITAL ECONOMY	642
Jumaeva D. Kh.	
Pulotov Sh. Sh.	
TIJORAT BANKLARIDA LIKVIDLIKNI BOSHQARISH MUAMMOLARI VA ULARNI BARTARAF ETISH YO'LLARI	647
Tojiyev Rahmatilla Rahmonovich	
IQTISODIYOT TARMOQLARIDA EKONOMETRIK MODELLARDAN SAMARALI FOYDALANISH	654
Aydaniyazova Baxtigul Abilkasimovna	
MAMLAKATNI IQTISODIY RIVOJLANTIRISHNING MAKROIQTISODIY JIHATLARI.....	658
Sagieva Moldir Orazbay qizi	
XORAZM VILOYATI EKSPORT SALOHİYATINI OSHIRISHNING STRATEGIK OMILLARI VA ISTIQBOLLARI	662
Yaqubov San'at Shonazarovich	
XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARIDA BOSHQARUV HISOBINI AMALGA OSHIRISHNING HOZIRGI HOLATI.....	668
Yahyoyev To'liqin Ismatulla o'g'li	
МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ ГОРНО-ХИМИЧЕСКИХ ПРЕДПРИЯТИЙ И МОДЕЛЬ ЕГО АДАПТАЦИИ К УСЛОВИЯМ УЗБЕКИСТАНА.....	673
Мирсаидова Шахноза Аресланбековна	
XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARIDA BOSHQARUV HISOBİ VA TAHLILINI XALQARO STANDARTLARGA MOSLASHTIRISHNING KONSEPTUAL YO'NALISHLARI	678
Yahyoyev To'liqin Ismatulla o'g'li	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ УПРАВЛЕНИЯ ПРЕДПРИЯТИЯМИ ПИЩЕВОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ НА ОСНОВЕ ИННОВАЦИЙ.....	682
Эргашбаева Нилуфар Мухаммадсайфуллаевна	
XORAZM VILOYATIDA ULGURJI VA CHAKANA SAVDONING STATISTIK TAHLILI.....	686
Sabirova Oysuluv Shonazarovna	
O'ZBEKISTON OLIY TA'LIM TIZIMIDA XALQAROLASHISHNING ASOSIY XUSUSIYATLARI.....	693
Jurayev Abror Turobovich	
O'ZBEKISTONDAGI YETAKCHI TIJORAT BANKLARINING KREDITLARI VA DEPOZITLARINING TAHLILI	698
Shodiyev Odiljon Salim o'g'li	
DAROMADLARNI SOLIQQA TORTISHNING XORIJIY DAVLATLAR TAJRIBASI	702
Sabirov Mirza Qilichbayevich	

DAROMADLARNI SOLIQQA TORTISHNING XORIJIY DAVLATLAR TAJRIBASI

Sabirov Mirza Qilichbayevich

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti mustaqil izlanuvchisi,

PhD, professor

E-mail: m.sabirov@tsue.uz

ORCID: 0000-0001-7494-2808

Annotatsiya. Mazkur maqolada daromadlarni soliqqa tortishning xorijiy davlatlar tajribasi Fransiya va Angliya misolida tahlil qilingan. Unda 2021–2025-yillar davomida jismoniy shaxslar daromadlariga qo'llanilgan soliq stavkalari, progressiv soliqqa tortish mexanizmi, shaxsiy chegirmalar, soliq imtiyozlari va yuqori daromadli qatlamga nisbatan soliq yukining o'zgarish tendensiyalari yoritilgan. Fransiya tajribasida soliq stavkalarining daromad miqdoriga qarab bosqichma-bosqich oshib borishi hamda soliq chegaralarining inflyatsiyaga moslashtirilishi ijtimoiy adolatni ta'minlash vositasi sifatida ko'rib chiqilgan. Angliya tajribasida esa shaxsiy chegirma tizimi, asosiy, yuqori va qo'shimcha stavkalarining qo'llanilishi hamda soliq chegaralarining muzlatilishi natijasida fiskal tushumlar barqarorligini ta'minlashga qaratilgan yondashuv tahlil etilgan. Tadqiqot natijalari xorijiy tajribadan kelib chiqib, daromad solig'i yukini adolatli taqsimlash, soliq bazasini kengaytirish va budjet daromadlari barqarorligini ta'minlash bo'yicha ilmiy-amaliy xulosalar ishlab chiqishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: daromad solig'i, soliqqa tortish tizimi, xorijiy tajriba, Fransiya soliq tizimi, Angliya soliq tizimi, progressiv soliq stavkalari, shaxsiy chegirma, soliq yuki, soliq imtiyozlari, fiskal barqarorlik.

Abstract. This article analyzes the experience of foreign countries in income taxation based on the examples of France and England. It examines tax rates applied to individuals' income during 2021–2025, the mechanism of progressive taxation, personal allowances, tax benefits, and trends in the changing tax burden on high-income groups. In the case of France, the gradual increase of tax rates depending on income level and the adjustment of tax thresholds to inflation are considered as instruments for ensuring social justice. In the case of England, the study analyzes the personal allowance system, the application of basic, higher and additional tax rates, as well as the approach aimed at ensuring the stability of fiscal revenues through the freezing of tax thresholds. The results of the study contribute to the development of scientific and practical conclusions on the fair distribution of the income tax burden, expansion of the tax base, and ensuring the stability of budget revenues based on foreign experience.

Keywords: income tax, taxation system, foreign experience, French tax system, English tax system, progressive tax rates, personal allowance, tax burden, tax benefits, fiscal stability.

Аннотация. В данной статье проанализирован опыт зарубежных стран в области налогообложения доходов на примере Франции и Англии. Рассмотрены налоговые ставки, применявшиеся к доходам физических лиц в 2021–2025 годах, механизм прогрессивного налогообложения, личные вычеты, налоговые льготы, а также тенденции изменения налоговой нагрузки на группы населения с высокими доходами. На примере Франции поэтапное повышение налоговых ставок в зависимости от уровня дохода и корректировка налоговых порогов с учётом инфляции рассматриваются как инструменты обеспечения социальной справедливости. На примере Англии анализируются система личных вычетов, применение базовой, повышенной и дополнительной налоговых ставок, а также подход, направленный на обеспечение стабильности фискальных поступлений за счёт замораживания налоговых порогов. Результаты исследования служат основой для разработки научно-практических выводов по справедливому распределению налоговой нагрузки по подоходному налогу, расширению налоговой базы и обеспечению стабильности бюджетных доходов с учётом зарубежного опыта.

Ключевые слова: подоходный налог, система налогообложения, зарубежный опыт, налоговая система Франции, налоговая система Англии, прогрессивные налоговые ставки, личный вычет, налоговая нагрузка, налоговые льготы, фискальная стабильность.

KIRISH

Daromadlarni soliqqa tortish davlat moliya tizimining muhim tarkibiy qismi bo'lib, budget daromadlarini shakllantirish, soliq yukini taqsimlash va ijtimoiy-iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda muhim ahamiyatga ega. Jismoniy shaxslar daromadidan olinadigan soliqlar nafaqat fiskal vazifani bajaradi, balki aholining daromad darajasi, to'lov qobiliyati va ijtimoiy adolat tamoyillari bilan bevosita bog'liq hisoblanadi.

Xorijiy davlatlar tajribasida daromad solig'ini qo'llashda progressiv stavkalar, shaxsiy chegirmalar, soliq imtiyozlari va daromad guruhlariga nisbatan tabaqalashtirilgan yondashuv keng qo'llaniladi. Xususan, Fransiya va Angliya tajribasi daromad solig'i yukini adolatli taqsimlash, past daromadli soliq to'lovchilarni qisman qo'llab-quvvatlash hamda budget tushumlari barqarorligini ta'minlash nuqtayi nazaridan muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega.

Shu bois mazkur maqolada 2021–2025-yillar davomida Fransiya va Angliya daromad solig'i tizimidagi asosiy yondashuvlar, progressiv stavkalar, shaxsiy chegirma mexanizmlari va yuqori daromadli soliq to'lovchilarga nisbatan qo'llaniladigan soliq tartiblari qiyosiy tahlil qilinadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Daromadlarni soliqqa tortish masalasi iqtisodiy adabiyotlarda davlat budjeti daromadlarini shakllantirish, ijtimoiy adolatni ta'minlash va aholining daromadlar tengsizligini yumshatish vositasi sifatida talqin qilinadi. Klassik iqtisodiy qarashlarda daromad solig'i soliq to'lovchining to'lov qobiliyatiga mos bo'lishi, soliq stavkalari esa adolat, aniqlik va qulaylik tamoyillariga asoslanishi lozimligi ta'kidlanadi. Shu jihatdan daromad solig'i nafaqat fiskal daromad manbai, balki iqtisodiy munosabatlarni tartibga soluvchi muhim moliyaviy vosita hisoblanadi.

Xorijiy davlatlar tajribasida daromad solig'i tizimi ko'proq progressiv soliqqa tortish tamoyiliga asoslanadi. Fransiya amaliyotida jismoniy shaxslar daromadi progressiv shkala bo'yicha soliqqa tortiladi hamda soliq hisoblashda "quotient familial", ya'ni oilaviy koeffitsiyent mexanizmi qo'llaniladi. Fransiya soliq ma'muriyati ma'lumotlariga ko'ra, daromad solig'i progressiv shkala asosida hisoblanadi va oilaviy tarkib soliq summasiga ta'sir qiladi.

Fransiyada 2025-yil daromadlariga nisbatan qo'llaniladigan stavkalar 0 foizdan 45 foizgacha bo'lgan progressiv oraliklarni qamrab oladi. Jumladan, 11 600 yevrogacha bo'lgan daromad 0 foiz, 11 601–29 579 yevro oralig'i 11 foiz, 29 580–84 577 yevro oralig'i 30 foiz, 84 578–181 917 yevro oralig'i 41 foiz, 181 917 yevrodan yuqori daromad esa 45 foiz stavkada soliqqa tortiladi. Bu holat Fransiyada yuqori daromadli qatlamga nisbatan soliq yukining nisbatan yuqori bo'lishini, past daromadli aholiga esa yengilroq soliq yondashuvi qo'llanilishini ko'rsatadi.

Buyuk Britaniya, xususan Angliya va Shimoliy Irlandiya tajribasida ham daromad solig'i progressiv xususiyatga ega. 2025/2026 soliq yilida Angliya va Shimoliy Irlandiyada shaxsiy chegirma 12 570 funtni tashkil etadi, asosiy stavka 20 foiz, yuqori stavka 40 foiz, qo'shimcha stavka esa 45 foiz etib belgilangan. Mazkur tizimda shaxsiy chegirma mexanizmi past daromadli fuqarolarni soliq yukidan qisman himoya qiladi, yuqori daromadli shaxslar esa yuqoriroq stavkalar orqali soliqqa tortiladi.

OECD tadqiqotlarida daromad solig'i mehnat daromadlariga ta'sir etuvchi asosiy fiskal vositalardan biri sifatida baholanadi. OECD ma'lumotlariga ko'ra, Buyuk Britaniyada o'rtacha yolg'iz ishchi uchun soliq yuki 2024-yilda 29,4 foizni tashkil etgan bo'lib, bu OECD o'rtacha ko'rsatkichidan pastdir. Fransiya esa umumiy soliq tushumlarining YalMga nisbati bo'yicha OECD mamlakatlari orasida yuqori o'rinlardan birini egallaydi: 2024-yilda Fransiyada soliq tushumlari YalMga nisbatan 43,5 foizni tashkil etgan.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotda daromadlarni soliqqa tortishning xorijiy davlatlar tajribasini o'rganishda qiyosiy tahlil, tizimli yondashuv, statistik guruhlash, dinamik tahlil, normativ-huquqiy tahlil va ilmiy umumlashtirish usullaridan foydalanildi. Tadqiqot obyekti sifatida Fransiya va Angliyaning 2021–2025-yillar davomida jismoniy shaxslar daromadlarini soliqqa tortish amaliyoti tanlab olindi.

Qiyosiy tahlil usuli orqali Fransiya va Angliya soliq tizimlaridagi o'xshash va farqli jihatlar o'rganildi. Xususan, progressiv stavkalar, shaxsiy chegirmalar, soliq chegaralari, yuqori daromadli qatlamga qo'llaniladigan stavkalar hamda soliq yukining taqsimlanish xususiyatlari tahlil qilindi. Dinamik tahlil usuli yordamida 2021–2025-yillar oralig'ida soliq stavkalari va daromad chegaralaridagi o'zgarishlar baholandi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Daromadlarni soliqqa tortish tizimi har bir davlatning fiskal siyosati, aholining daromadlar darajasi va ijtimoiy adolat tamoyillariga bevosita bog'liq hisoblanadi. Xorijiy mamlakatlar tajribasida jismoniy shaxslar daromadlarini soliqqa tortishda asosan progressiv stavkalar, shaxsiy chegirmalar, soliq imtiyozlari va yuqori daromadli qatlamga nisbatan tabaqalashtirilgan yondashuv keng qo'llaniladi. Shu jihatdan Fransiya va Angliya tajribasi daromad solig'i yukini shakllantirish, uni soliq to'lovchilar o'rtasida taqsimlash hamda budjet tushumlari barqarorligini ta'minlashda muhim ahamiyatga ega.

Fransiya soliq tizimida daromad solig'i progressiv stavkalar asosida undiriladi. Bunda soliq stavkalari daromad miqdori oshib borishi bilan bosqichma-bosqich yuqorilaydi. Angliya tajribasida esa shaxsiy chegirma tizimi muhim o'rin tutadi. Mazkur mexanizm orqali past daromadli aholi qatlamining soliq yuki kamaytiriladi, yuqori daromadli shaxslar esa yuqoriroq stavkalar asosida soliqqa tortiladi. Quyidagi 1-jadvalda 2021–2025-yillar davomida Fransiya va Angliya daromad solig'i tizimidagi asosiy o'zgarishlar hamda ularning tahliliy jihatlari yoritilgan.

1-jadval.
Daromadlarni soliqqa tortishning Fransiya va Angliya tajribasi bo'yicha tahlili¹

Yil	Fransiya tajribasi	Angliya tajribasi	Tahliliy xulosa
2021	Daromad solig'i progressiv tartibda: 0%, 11%, 30%, 41%, 45% stavkalarda qo'llanilgan. Eng yuqori stavka 160 336 yevrodan yuqori daromadga nisbatan qo'llangan.	Shaxsiy chegirma 12 570 funt. Asosiy stavka 20%, yuqori stavka 40%, qo'shimcha stavka 45% bo'lgan.	Fransiyada daromad darajasiga qarab soliq yuki bosqichma-bosqich oshgan. Angliyada esa shaxsiy chegirma orqali past daromadli aholi soliqdan qisman himoyalangan.
2022	Progressiv stavkalar saqlangan, daromad chegaralari biroz oshirilgan. Eng yuqori stavka 168 994 yevrodan yuqori daromadga qo'llangan.	Shaxsiy chegirma 12 570 funt darajasida saqlangan. 20%, 40% va 45% stavkalar amal qilgan.	Fransiya inflyatsiya ta'sirini yumshatish uchun soliq chegaralarini oshirib borgan. Angliyada esa soliq chegaralarining o'zgartirilmasdan saqlanishi soliq yukining asta-sekin ortishiga olib kelgan.
2023	Soliq chegaralari yana oshirilgan: 0% stavka 10 777 yevrogacha, 45% stavka esa 168 994 yevrodan yuqori daromadlarga qo'llangan.	Qo'shimcha 45% stavka qo'llanadigan chegara 150 000 funtdan 125 140 funtga tushirilgan.	Angliyada yuqori daromadli soliq to'lovchilar uchun soliq majburiyati nisbatan ortgan. Fransiyada esa progressivlik saqlangan holda chegaralar indeksatsiya qilingan.
2024	0% stavka 11 294 yevrogacha, 45% stavka 177 106 yevrodan yuqori daromadga qo'llangan.	Shaxsiy chegirma 12 570 funt, asosiy stavka 20%, yuqori stavka 40%, qo'shimcha stavka 45% bo'lib qolgan.	Fransiyada soliq chegaralarining oshirilishi aholining real daromadini himoya qilishga xizmat qilgan. Angliyada chegaralar saqlangan sababli "fiskal drag", ya'ni daromad oshgani sari ko'proq soliq to'lovchining yuqori stavkaga o'tishi kuzatiladi.
2025	0% stavka 11 600 yevrogacha, 11% stavka 11 601–29 579 yevro, 30% stavka 29 580–84 577 yevro, 41% stavka 84 578–181 917 yevro, 45% stavka 181 917 yevrodan yuqori daromadga qo'llanadi.	2025/2026 soliq yilida shaxsiy chegirma 12 570 funt, 20% stavka 37 700 funtgacha soliqqa tortiladigan daromadga, 40% stavka 37 701–125 140 funt, 45% stavka 125 141 funtdan yuqori daromadga qo'llanadi.	Fransiya modeli daromadlarni progressiv tartibda soliqqa tortish va inflyatsiyaga moslashtirishga asoslangan. Angliya modeli esa barqaror stavkalar va o'zgartirilmasdan saqlangan soliq chegaralari orqali budjet tushumlari barqarorligini ta'minlashga yo'naltirilgan.

1-jadval ma'lumotlaridan ko'rinadiki, 2021–2025-yillar davomida Fransiya va Angliya daromad solig'i tizimida progressiv soliqqa tortish tamoyili saqlanib qolgan. Fransiya tajribasida soliq stavkalari 0 foizdan 45 foizgacha bo'lgan oraliqda qo'llanilib, daromad miqdori oshgani sari soliq yuki ham ortib borgan. Bu esa yuqori daromadli soliq to'lovchilarning budjet daromadlarini shakllantirishdagi hissasini oshirishga xizmat qiladi.

Fransiyada 2021-yilda eng yuqori 45 foizli stavka 160 336 yevrodan yuqori daromadlarga nisbatan qo'llangan bo'lsa, 2025-yilga kelib ushbu chegara 181 917 yevrodan yuqori daromadlar uchun belgilangan. Bu holat soliq chegaralarining bosqichma-bosqich oshirilganini va inflyatsiya ta'sirini yumshatishga qaratilganligini

1 Manba: rasmiy statistik va soliq ma'lumotlari asosida muallif tomonidan tuzilgan.

ko'rsatadi. Demak, Fransiya tajribasida soliq tizimi nafaqat budget tushumlarini ta'minlash, balki aholining real daromadlarini himoya qilish vazifasini ham bajaradi.

Angliya tajribasida esa 2021–2025-yillar davomida shaxsiy chegirma 12 570 funt darajasida saqlangan. Asosiy stavka 20 foiz, yuqori stavka 40 foiz, qo'shimcha stavka esa 45 foiz bo'lib qolgan. Biroq 2023-yildan boshlab 45 foizli qo'shimcha stavka qo'llanadigan daromad chegarasining 150 000 funtdan 125 140 funtga tushirilishi yuqori daromadli soliq to'lovchilar uchun soliq majburiyatining nisbatan ortishiga olib kelgan.

Tahlil shuni ko'rsatadiki, Fransiya modeli daromad solig'i chegaralarini inflyatsiyaga moslashtirish va soliq yukini daromad darajasiga qarab adolatli taqsimlashga yo'naltirilgan. Angliya modeli esa soliq stavkalarini barqaror saqlagan holda shaxsiy chegirma va soliq chegaralari orqali fiskal tushumlarni boshqarishga asoslanadi. Shu bois Fransiya tajribasi ijtimoiy adolat va progressivlik tamoyillariga, Angliya tajribasi esa budget barqarorligi va soliq bazasini kengaytirish mexanizmlariga ko'proq urg'u beradi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Olib borilgan tahlillar shuni ko'rsatadiki, daromadlarni soliqqa tortishning Fransiya va Angliya tajribasi progressiv soliqqa tortish tamoyiliga asoslangan bo'lib, soliq yuki soliq to'lovchilarning daromad darajasiga qarab tabaqalashtiriladi. Fransiya tajribasida daromad solig'i stavkalari 0 foizdan 45 foizgacha bo'lgan oraliqda qo'llanilib, yuqori daromadli qatlamga nisbatan yuqoriroq soliq yuki belgilanadi. Fransiya rasmiy manbasida ham daromad solig'i shkalasi progressiv ekanligi, stavkalar 0 foizdan 45 foizgacha o'zgarishi va soliqni hisoblashda oilaviy koeffitsiyent inobatga olinishi ko'rsatilgan. 2021–2025-yillar bo'yicha jadval ma'lumotlari Fransiya soliq chegaralari bosqichma-bosqich oshib borganini, bu esa inflyatsiya ta'sirini yumshatish va aholining real daromadlarini himoya qilishga qaratilganini ko'rsatadi. Xususan, 2021-yilda eng yuqori 45 foizli stavka 160 336 yevrodan yuqori daromadga nisbatan qo'llangan bo'lsa, 2025-yilda bu chegara 181 917 yevrodan yuqori daromadlar uchun belgilangan.

Angliya tajribasida esa shaxsiy chegirma mexanizmi muhim o'rin tutadi. 2025/2026 soliq yilida Angliya va Shimoliy Irlandiyada yillik shaxsiy chegirma 12 570 funtni tashkil etib, 20 foizli asosiy stavka, 40 foizli yuqori stavka va 45 foizli qo'shimcha stavka qo'llaniladi. Ushbu yondashuv past daromadli aholini soliq yukidan qisman himoya qilish, yuqori daromadli soliq to'lovchilarning budget tushumlaridagi ishtirokini oshirish imkonini beradi.

Tahlillar asosida aytish mumkinki, Fransiya modeli ijtimoiy adolat, inflyatsiyaga moslashuvchanlik va progressivlik tamoyillariga ko'proq yo'naltirilgan. Angliya modeli esa soliq stavkalari va chegaralarini nisbatan barqaror saqlash orqali budget tushumlarini boshqarish hamda soliq bazasini kengaytirishga xizmat qiladi. Tadqiqot natijalari xorijiy tajribadan kelib chiqib, daromad solig'i yukini adolatli taqsimlash, soliq bazasini kengaytirish va budget daromadlari barqarorligini ta'minlash bo'yicha ilmiy-amaliy xulosalar ishlab chiqishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasining Soliq kodeksi. O'zbekiston Respublikasining 2019-yil 30-dekabrdagi O'RQ-599-son Qonuni bilan yangi tahrirda tasdiqlangan. Amaldagi tahrir. <https://lex.uz/docs/-4674011>
2. Service-Public.fr. Quel est le barème de l'impôt sur le revenu? Direction de l'information légale et administrative, 2026.
3. Direction générale des Finances publiques. How your income tax is calculated. impots.gouv.fr, 2026.
4. GOV.UK. Income Tax rates and allowances for current and previous tax years. HM Revenue & Customs, 2026.
5. GOV.UK. Rates and thresholds for employers 2025 to 2026. HM Revenue & Customs, 2025.
6. OECD. Taxing Wages 2025. Paris: OECD Publishing, 2025.
7. OECD. Revenue Statistics 2025. Paris: OECD Publishing, 2025.
8. Musgrave, R.A., Musgrave, P.B. Public Finance in Theory and Practice. 5th ed. New York: McGraw-Hill Book Company, 1989.
9. Stiglitz, J.E. Economics of the Public Sector. 3rd ed. New York: W.W. Norton & Company, 2000.
10. Smith, A. An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations. London: W. Strahan and T. Cadell, 1776.
11. Atkinson, A.B., Stiglitz, J.E. Lectures on Public Economics. London; New York: McGraw-Hill, 1980.
12. Slemrod, J., Bakija, J. Taxing Ourselves: A Citizen's Guide to the Debate over Taxes. 5th ed. Cambridge, MA: MIT Press, 2017.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz HAKIMOV

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Hasan MAQSUDOV

2026. № 6/6

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>